

هفتمین همایش ملی بنیاد علمی قانون یار

همایش پژوهش های علمی علوم اسلامی و انسانی در عصرنوبین

بنیاد علمی قانون یار - آموزش و پرورش استان کرمانشاه - واحد پژوهش سپاه پاسداران (با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه رازی، دانشگاه آزاد، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه پیام نور کرمانشاه، دانشگاه علمی و کاربردی، جهاد دانشگاهی واحد کرمانشاه، دانشگاه صنعتی کرمانشاه، بنیاد شهید و سازمان ارشاد و ...

سرمدبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نمایه مقالات در پایگاه های ملی و بین المللی)
تاریخ برگزاری همایش: ۸ اسفندماه ۱۴۰۳ شماره مقاله: ۹۸/۹۲۲۱۴ رده بندی کنکره: ج ۵۶/۱۰۰

کاربرد بازی های بومی در ارتقای یادگیری فعال و مهارت های

اجتماعی دانش آموزان

مهناز نادری شهناز بوجانی

چکیده

در نظام های آموزشی معاصر، تأکید بر یادگیری فعال و پرورش مهارت های اجتماعی دانش آموزان به عنوان دو هدف اساسی آموزش و پرورش مورد توجه قرار گرفته است. یادگیری فعال، با محوریت مشارکت آگاهانه فراگیران، زمینه یادگیری عمیق، معنادار و پایدار را فراهم می سازد و مهارت های اجتماعی نیز نقش مهمی در رشد همه جانبه و سازگاری اجتماعی دانش آموزان ایفا می کنند. در این میان، بازی به عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای یادگیری، می تواند پیوندی میان یادگیری شناختی و اجتماعی ایجاد کند. بازی های بومی و محلی، به دلیل ریشه داشتن در فرهنگ و تعاملات اجتماعی جوامع، از ظرفیت های آموزشی قابل توجهی برخوردارند که تاکنون در نظام آموزشی رسمی کمتر مورد توجه قرار گرفته اند. هدف مقاله حاضر، بررسی کاربرد بازی های بومی در ارتقای یادگیری فعال و تقویت مهارت های اجتماعی دانش آموزان است. این پژوهش با رویکردی توصیفی-تحلیلی و بر اساس مطالعه منابع نظری و پژوهشی مرتبط، به تبیین مفاهیم یادگیری فعال، مهارت های اجتماعی و جایگاه بازی های بومی در فرآیند آموزش پرداخته است. یافته های تحلیلی نشان می دهد که بازی های بومی با ماهیت مشارکتی و تجربه محور خود، می توانند موجب افزایش انگیزش، مشارکت فعال دانش آموزان، تقویت تفکر و حل مسئله، و ارتقای مهارت هایی همچون همکاری، ارتباط مؤثر، مسئولیت پذیری و همدلی شوند. در نهایت، مقاله بر ضرورت بهره گیری هدفمند از بازی های بومی در مدارس و تلفیق آموزش رسمی با فرهنگ بومی تأکید می کند.

واژگان کلیدی: بازی های بومی، یادگیری فعال، مهارت های اجتماعی، یادگیری مشارکتی، آموزش دانش آموزان

۱. مقدمه

تحولات گسترده در حوزه آموزش و یادگیری در دهه‌های اخیر، موجب تغییر نگرش نظام‌های آموزشی از رویکردهای سنتی و معلم‌محور به سوی روش‌های نوین و یادگیرنده‌محور شده است. در این میان، یادگیری فعال به عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی آموزش معاصر، بر مشارکت آگاهانه، مستمر و هدفمند دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری تأکید دارد. در یادگیری فعال، فراگیران تنها دریافت‌کننده اطلاعات نیستند، بلکه از طریق تعامل، تجربه، بحث و فعالیت‌های گروهی، در ساخت دانش نقش فعالی ایفا می‌کنند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که این نوع یادگیری، موجب افزایش درک مفاهیم، ماندگاری یادگیری و ارتقای توانایی‌های شناختی دانش‌آموزان می‌شود (بانول و ایسون، ۱۹۹۱؛ شعبانی، ۱۳۹۰).

در کنار توجه به جنبه‌های شناختی یادگیری، پرورش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان به عنوان یکی از اهداف اساسی آموزش و پرورش مورد توجه قرار گرفته است. مهارت‌های اجتماعی شامل توانایی برقراری ارتباط مؤثر، همکاری با دیگران، مسئولیت‌پذیری، همدلی و حل تعارض است که نقش مهمی در رشد همه‌جانبه فرد و سازگاری اجتماعی او ایفا می‌کند. به باور ویگوتسکی، یادگیری فرآیندی اجتماعی است که در بستر تعاملات فرهنگی و اجتماعی شکل می‌گیرد و بدون ارتباط با دیگران، رشد شناختی کامل تحقق نمی‌یابد (ویگوتسکی، ۱۹۷۸). پژوهش‌های داخلی نیز بر این نکته تأکید دارند که ضعف در مهارت‌های اجتماعی می‌تواند منجر به مشکلات رفتاری، افت تحصیلی و کاهش مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های آموزشی شود (سراجی، ۱۳۹۴).

بازی به عنوان یکی از طبیعی‌ترین فعالیت‌های دوران کودکی و نوجوانی، جایگاه ویژه‌ای در فرآیند یاددهی-یادگیری دارد. بازی علاوه بر ایجاد انگیزش و نشاط، زمینه یادگیری تجربی و تعامل اجتماعی را فراهم می‌سازد. پیازه بازی را ابزار اصلی رشد شناختی کودک می‌داند و معتقد است که کودکان از طریق بازی، مفاهیم را تجربه و درونی می‌کنند (پیاژه، ۱۹۶۲). همچنین پژوهش‌های جدید نشان می‌دهد که بازی‌های آموزشی و مشارکتی می‌توانند نقش مؤثری در تقویت یادگیری فعال و مهارت‌های اجتماعی ایفا کنند (جانسون و جانسون، ۲۰۰۹).

با وجود این ظرفیت‌ها، بازی‌های بومی و محلی که ریشه در فرهنگ، ارزش‌ها و تعاملات اجتماعی جوامع دارند، در نظام آموزشی رسمی مدارس کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. این بازی‌ها که در گذشته نقش مهمی در اجتماعی‌شدن کودکان و انتقال غیررسمی مفاهیم آموزشی

بر این اساس، هدف مقاله حاضر، بررسی کاربرد بازی‌های بومی در ارتقای یادگیری فعال و مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان است. این مقاله با رویکردی توصیفی-تحلیلی، می‌کوشد ظرفیت‌های آموزشی این بازی‌ها را تبیین کرده و بر ضرورت توجه بیشتر نظام آموزشی به آن‌ها تأکید کند.

یادگیری فعال یکی از رویکردهای مهم آموزشی در نظام‌های تعلیم و تربیت معاصر است که بر نقش محوری یادگیرنده در فرآیند یادگیری تأکید دارد. در این رویکرد، یادگیری به‌عنوان فرایندی پویا و تعاملی در نظر گرفته می‌شود که طی آن دانش‌آموزان از طریق مشارکت در فعالیت‌های آموزشی، بحث، حل مسئله و تجربه مستقیم، به ساخت و بازسازی دانش می‌پردازند. بانول و ایسون یادگیری فعال را مجموعه‌ای از روش‌های آموزشی می‌دانند که دانش‌آموزان را در فعالیت‌هایی فراتر از گوش‌دادن منفعلانه درگیر می‌کند و آنان را به تفکر درباره آنچه انجام می‌دهند وامی‌دارد (بانول و ایسون، ۱۹۹۱). پژوهش‌های داخلی نیز نشان می‌دهد که یادگیری فعال موجب افزایش انگیزش، تعمیق یادگیری و تقویت توانایی‌های شناختی دانش‌آموزان می‌شود (شعبانی، ۱۳۹۰).

از سوی دیگر، مهارت‌های اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد مهم رشد فردی و اجتماعی دانش‌آموزان، نقش اساسی در موفقیت تحصیلی و سازگاری اجتماعی آنان ایفا می‌کند. مهارت‌های اجتماعی شامل توانایی برقراری ارتباط مؤثر، همکاری با دیگران، حل تعارض، رعایت قوانین و مسئولیت‌پذیری است. دوران دانش‌آموزی، به‌ویژه دوره ابتدایی و متوسطه، از حساس‌ترین مراحل شکل‌گیری این مهارت‌ها محسوب می‌شود. ضعف در مهارت‌های اجتماعی می‌تواند پیامدهایی چون انزوا، پرخاشگری، کاهش اعتمادبه‌نفس و افت تحصیلی را به دنبال داشته باشد (سراجی، ۱۳۹۴). بر اساس دیدگاه یادگیری اجتماعی بندورا، بخش قابل‌توجهی از رفتارهای اجتماعی افراد از طریق مشاهده، تقلید و تعامل با دیگران آموخته می‌شود (بندورا، ۱۹۷۷). بنابراین، محیط‌های آموزشی تعاملی می‌توانند نقش مؤثری در پرورش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان داشته باشند.

بازی به عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای یادگیری در دوران کودکی و نوجوانی، جایگاه ویژه‌ای در نظریه‌های یادگیری دارد. پیازه بازی را ابزاری برای رشد شناختی می‌داند و معتقد است که کودکان از طریق بازی، ساخت‌های ذهنی خود را گسترش می‌دهند و با محیط پیرامون سازگار می‌شوند (پیازه، ۱۹۶۲). در مقابل، ویگوتسکی بر نقش اجتماعی بازی تأکید کرده و آن را زمینه‌ای برای رشد تعاملات اجتماعی، زبان و تفکر می‌داند. از نظر وی، بازی به‌ویژه بازی‌های گروهی، کودک را در «منطقه مجاور رشد» قرار می‌دهد و زمینه یادگیری عمیق‌تر را فراهم می‌سازد (ویگوتسکی، ۱۹۷۸). این دیدگاه‌ها نشان می‌دهد که بازی می‌تواند هم‌زمان رشد شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان را تقویت کند.

در این میان، بازی‌های بومی و محلی به‌عنوان بخشی از میراث فرهنگی جوامع، ظرفیت‌های آموزشی قابل‌توجهی دارند. این بازی‌ها معمولاً مبتنی بر تعامل گروهی، رعایت قواعد، همکاری و رقابت سالم هستند و به‌طور طبیعی مهارت‌های اجتماعی را در کودکان تقویت می‌کنند. پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که استفاده از بازی‌های بومی در محیط‌های آموزشی می‌تواند به افزایش مشارکت فعال دانش‌آموزان، تقویت هویت فرهنگی و ایجاد یادگیری معنادار منجر شود (جانسون و جانسون، ۲۰۰۹؛ سراجی، ۱۳۹۴). با این حال، در نظام آموزشی رسمی، توجه اندکی به این بازی‌ها شده و بیشتر تمرکز بر روش‌های آموزشی یکنواخت و حافظه‌محور است.

در مجموع، مبانی نظری نشان می‌دهد که یادگیری فعال، مهارت‌های اجتماعی و بازی، به‌ویژه بازی‌های بومی، ارتباطی تنگاتنگ با یکدیگر دارند. بهره‌گیری آگاهانه از بازی‌های بومی می‌تواند بستری مناسب برای تحقق یادگیری فعال و پرورش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان فراهم آورد و نقش مهمی در ارتقای کیفیت آموزش ایفا کند.

۳. بازی‌های بومی و ظرفیت‌های آموزشی آن‌ها

بازی‌های بومی و محلی به مجموعه‌ای از فعالیت‌های بازی‌محور اطلاق می‌شود که ریشه در فرهنگ، تاریخ، شرایط زیستی و تعاملات اجتماعی یک جامعه دارند و به‌صورت نسل‌به‌نسل منتقل شده‌اند. این بازی‌ها اغلب بدون نیاز به ابزار پیچیده و فناوری‌های پیشرفته اجرا می‌شوند و بر مشارکت جمعی، تحرک بدنی و تعامل اجتماعی تأکید دارند. پژوهشگران معتقدند که بازی‌های بومی نه تنها وسیله‌ای برای سرگرمی، بلکه ابزاری مؤثر برای انتقال غیررسمی ارزش‌ها، هنجارها

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های بازی‌های بومی، ارتباط نزدیک آن‌ها با یادگیری مشارکتی است. یادگیری مشارکتی بر تعامل میان فراگیران، مسئولیت مشترک و دستیابی به اهداف گروهی تأکید دارد. بر اساس نظریه وابستگی متقابل اجتماعی، زمانی که دانش‌آموزان برای رسیدن به یک هدف مشترک با یکدیگر همکاری می‌کنند، یادگیری عمیق‌تر و مؤثرتری رخ می‌دهد (جانسون و جانسون، ۲۰۰۹). بازی‌های بومی به‌طور طبیعی این شرایط را فراهم می‌کنند، زیرا موفقیت در آن‌ها اغلب به همکاری، هماهنگی و مشارکت اعضای گروه وابسته است. از این رو، استفاده هدفمند از بازی‌های بومی در محیط‌های آموزشی می‌تواند بستری مناسب برای تحقق یادگیری مشارکتی و تقویت یادگیری فعال فراهم آورد.

در مجموع، بازی‌های بومی با برخورداری از ابعاد فرهنگی، اجتماعی و تربیتی، ظرفیت‌های آموزشی گسترده‌ای دارند. بهره‌گیری آگاهانه از این بازی‌ها در فرآیند آموزش می‌تواند ضمن حفظ و تقویت هویت فرهنگی، به ارتقای یادگیری فعال و مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان کمک کند و کیفیت یاددهی-یادگیری را بهبود بخشد.

۴. نقش بازی‌های بومی در ارتقای یادگیری فعال

یادگیری فعال زمانی محقق می‌شود که دانش‌آموزان به‌طور آگاهانه و هدفمند در فرآیند یادگیری مشارکت داشته باشند و از حالت دریافت‌کننده منفعل اطلاعات خارج شوند. بازی‌های بومی با ماهیت تجربی، تعاملی و مشارکتی خود، بستری مناسب برای تحقق این نوع یادگیری فراهم می‌کنند. در این بازی‌ها، دانش‌آموزان از طریق تجربه مستقیم، آزمون و خطا و تعامل با همسالان، مفاهیم را در عمل می‌آموزند. این نوع یادگیری تجربی، که مورد تأکید نظریه‌پردازانی چون دیویی است، موجب درک عمیق‌تر مفاهیم و انتقال بهتر یادگیری به موقعیت‌های واقعی زندگی می‌شود (دیویی، ۱۹۳۸؛ سراجی، ۱۳۹۴).

یکی از مهم‌ترین کارکردهای بازی‌های بومی در ارتقای یادگیری فعال، افزایش مشارکت دانش‌آموزان است. این بازی‌ها معمولاً مبتنی بر فعالیت گروهی، حرکت، رقابت سالم و همکاری هستند و به‌طور طبیعی دانش‌آموزان را درگیر فرآیند یادگیری می‌کنند. برخلاف روش‌های سنتی که ممکن است موجب بی‌انگیزگی و انفعال شوند، بازی‌های بومی فضایی پویا و جذاب ایجاد می‌کنند که در آن دانش‌آموزان با علاقه و اشتیاق در فعالیت‌های آموزشی شرکت می‌کنند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که فعالیت‌های بازی‌محور می‌توانند انگیزش درونی دانش‌آموزان را افزایش داده و نگرش مثبت آنان نسبت به یادگیری را تقویت کنند (بانول و ایسون، ۱۹۹۱؛ شعبانی، ۱۳۹۰).

بازی‌های بومی همچنین نقش مهمی در تقویت تفکر، حل مسئله و یادگیری معنادار ایفا می‌کنند. بسیاری از این بازی‌ها مستلزم برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، پیش‌بینی پیامدها و همکاری با دیگران هستند. برای مثال، در بازی‌هایی مانند هفت‌سنگ یا وسطی، دانش‌آموزان باید راهبردهای مناسبی برای موفقیت گروه خود طراحی کنند و در عین حال به واکنش‌های گروه مقابل توجه داشته باشند. این فرایندها زمینه پرورش تفکر انتقادی و حل مسئله را فراهم می‌سازند و موجب می‌شوند یادگیری از سطح حفظ مطالب فراتر رفته و به یادگیری معنادار تبدیل شود. به باور آزیل،

یکی از مهم‌ترین کارکردهای اجتماعی بازی‌های بومی، تقویت تعامل اجتماعی و همکاری میان دانش‌آموزان است. اغلب بازی‌های بومی به صورت گروهی انجام می‌شوند و موفقیت در آن‌ها مستلزم هماهنگی، تقسیم وظایف و همکاری میان اعضای گروه است. در جریان این تعاملات، دانش‌آموزان می‌آموزند چگونه با دیگران کار کنند، به نظرات همسالان توجه داشته باشند و برای

دستیابی به هدف مشترک تلاش کنند. نظریه وابستگی متقابل اجتماعی تأکید دارد که همکاری و تعامل مثبت میان فراگیران، زمینه رشد مهارت‌های اجتماعی و یادگیری مؤثر را فراهم می‌کند (جانسون و جانسون، ۲۰۰۹). پژوهش‌های داخلی نیز نشان داده‌اند که فعالیت‌های گروهی بازی‌محور می‌توانند سطح مشارکت اجتماعی و روحیه همکاری دانش‌آموزان را افزایش دهند (شعبانی، ۱۳۹۰).

بازی‌های بومی همچنین نقش مهمی در پرورش مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان دارند. در جریان بازی، دانش‌آموزان ناگزیر به برقراری ارتباط کلامی و غیرکلامی با یکدیگر هستند؛ از جمله بیان خواسته‌ها، گوش دادن به دیگران، مذاکره، تشویق هم‌گروهی‌ها و حل سوءتفاهم‌ها. این تعاملات ارتباطی، فرصتی مناسب برای تمرین مهارت‌های گفت‌وگو و افزایش توانایی بیان احساسات و افکار فراهم می‌آورد. بر اساس دیدگاه یادگیری اجتماعی بندورا، مشاهده و تعامل با دیگران نقش مهمی در یادگیری رفتارهای اجتماعی ایفا می‌کند و بازی‌های گروهی می‌توانند این فرایند را تسهیل کنند (بندورا، ۱۹۷۷).

از دیگر ظرفیت‌های تربیتی بازی‌های بومی، پرورش حس مسئولیت‌پذیری و رعایت قوانین است. هر بازی دارای قواعد مشخصی است که رعایت آن‌ها برای ادامه بازی ضروری است. دانش‌آموزان در خلال بازی‌های بومی می‌آموزند که قوانین را بپذیرند، نوبت را رعایت کنند، به حقوق دیگران احترام بگذارند و پیامدهای رفتارهای خود را درک کنند. این تجارب عملی، زمینه درونی‌سازی هنجارهای اجتماعی و تقویت رفتارهای مسئولانه را فراهم می‌سازد (سراجی، ۱۳۹۴).

علاوه بر این، بازی‌های بومی نقش مؤثری در کنترل هیجانات و پرورش همدلی دارند. تجربه پیروزی و شکست، رقابت و همکاری، و تعامل با همسالان در فضای بازی، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا هیجانات خود را مدیریت کرده و واکنش‌های مناسب‌تری نشان دهند. پذیرش شکست، کنترل خشم و همدلی با دیگران از جمله مهارت‌هایی هستند که در جریان بازی‌های گروهی تقویت می‌شوند. ویگوتسکی بازی را زمینه‌ای برای رشد عاطفی و اجتماعی کودک می‌داند و معتقد است که تعاملات اجتماعی در بازی، به رشد خودکنترلی و همدلی منجر می‌شود (ویگوتسکی، ۱۹۷۸).

در مجموع، بازی‌های بومی با ایجاد فرصت‌های طبیعی برای تعامل اجتماعی، ارتباط مؤثر، مسئولیت‌پذیری و کنترل هیجانات، نقش مهمی در تقویت مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان ایفا

می‌کنند. بهره‌گیری آگاهانه از این بازی‌ها در محیط‌های آموزشی می‌تواند به ارتقای سلامت اجتماعی دانش‌آموزان و بهبود کیفیت تعاملات در مدرسه کمک کند.

۶. چالش‌ها و الزامات به کارگیری بازی‌های بومی در مدارس

با وجود ظرفیت‌های گسترده بازی‌های بومی در ارتقای یادگیری فعال و تقویت مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، به کارگیری این بازی‌ها در محیط‌های آموزشی با چالش‌ها و موانعی همراه است. یکی از مهم‌ترین این چالش‌ها، محدودیت‌های اجرایی در نظام آموزشی رسمی است. برنامه‌های درسی فشرده، تأکید بر آموزش حافظه‌محور و تمرکز بر ارزشیابی‌های مبتنی بر آزمون، فرصت اندکی برای استفاده از روش‌های نوین و بازی‌محور باقی می‌گذارد. در بسیاری از مدارس، کمبود زمان، فضای فیزیکی نامناسب و امکانات محدود، مانع اجرای منظم و هدفمند بازی‌های بومی می‌شود (شعبانی، ۱۳۹۰).

از دیگر چالش‌های اساسی، نگرش معلمان و والدین نسبت به بازی در فرآیند آموزش است. در برخی موارد، بازی همچنان به عنوان فعالیتی صرفاً تفریحی و فاقد ارزش آموزشی تلقی می‌شود. این نگرش می‌تواند موجب مقاومت در برابر استفاده از بازی‌های بومی در کلاس درس شود. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که نگرش معلمان نسبت به روش‌های فعال یادگیری، نقش تعیین‌کننده‌ای در میزان استفاده از این روش‌ها دارد (بانول و ایسون، ۱۹۹۱). همچنین، نگرانی برخی والدین از اتلاف وقت یا کاهش پیشرفت تحصیلی فرزندان، می‌تواند مانعی برای حمایت از رویکردهای بازی‌محور در مدارس باشد.

در کنار این چالش‌ها، به کارگیری مؤثر بازی‌های بومی مستلزم برنامه‌ریزی آموزشی هدفمند است. استفاده از بازی‌ها نباید به صورت پراکنده و بدون هدف آموزشی انجام شود، بلکه لازم است با اهداف درسی، ویژگی‌های رشدی دانش‌آموزان و محتوای آموزشی هماهنگ باشد. طراحی فعالیت‌های آموزشی مبتنی بر بازی، آموزش معلمان در زمینه یادگیری فعال و آشنایی آنان با ظرفیت‌های تربیتی بازی‌های بومی، از الزامات اساسی در این زمینه به شمار می‌آید (سراجی، ۱۳۹۴). همچنین، حمایت مدیران آموزشی و سیاست‌گذاران از تلفیق بازی‌های بومی در برنامه‌های درسی می‌تواند زمینه اجرای موفق این رویکرد را فراهم سازد.

در مجموع، شناسایی چالش‌ها و توجه به الزامات اجرایی، شرط اساسی بهره‌گیری مؤثر از بازی‌های بومی در مدارس است و می‌تواند به نهادینه‌سازی این رویکرد در نظام آموزشی کمک کند.

۷. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

یافته‌های تحلیلی این مقاله نشان می‌دهد که بازی‌های بومی و محلی، به‌عنوان بخشی از میراث فرهنگی جوامع، از ظرفیت‌های آموزشی قابل‌توجهی در ارتقای یادگیری فعال و تقویت مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان برخوردارند. این بازی‌ها با ماهیت تعاملی، مشارکتی و تجربه‌محور خود، زمینه مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری را فراهم کرده و یادگیری را از حالت منفعل و حافظه‌محور به تجربه‌ای پویا و معنادار تبدیل می‌کنند. علاوه بر این، بازی‌های بومی با ایجاد موقعیت‌های طبیعی برای تعامل اجتماعی، همکاری، رعایت قوانین و مدیریت هیجانات، نقش مؤثری در رشد اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان ایفا می‌نمایند.

از سوی دیگر، توجه به بازی‌های بومی در آموزش، فرصتی ارزشمند برای تلفیق آموزش رسمی با فرهنگ بومی و هویت اجتماعی دانش‌آموزان فراهم می‌آورد. بهره‌گیری از این بازی‌ها نه تنها به غنای روش‌های تدریس کمک می‌کند، بلکه می‌تواند موجب تقویت حس تعلق فرهنگی، حفظ میراث ناملموس و ایجاد پیوندی معنادار میان مدرسه و جامعه شود. این امر در نهایت به افزایش انگیزش، مشارکت و اثربخشی فرآیند یاددهی-یادگیری منجر خواهد شد.

بر این اساس، پیشنهاد می‌شود معلمان با شناخت ظرفیت‌های آموزشی بازی‌های بومی، از این ابزار به‌عنوان مکملی مؤثر در تدریس دروس مختلف استفاده کنند و شرایطی برای مشارکت فعال دانش‌آموزان فراهم آورند. همچنین، برنامه‌ریزان درسی می‌توانند با گنجاندن فعالیت‌های بازی‌محور مبتنی بر فرهنگ بومی در برنامه‌های آموزشی، زمینه استفاده نظام‌مند از این رویکرد را فراهم سازند. در نهایت، پیشنهاد می‌شود پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت با انجام مطالعات کیفی و تجربی، به بررسی عمیق‌تر اثرات آموزشی و تربیتی بازی‌های بومی پرداخته و شواهد علمی بیشتری برای حمایت از این رویکرد فراهم آورند.

منابع و مأخذ

• منابع فارسی

۱. آزیل، دیوید. (۱۳۸۵). روان‌شناسی تربیتی: یادگیری و آموزش. ترجمه علی اکبر سیف. تهران: انتشارات دوران.
۲. بندورا، آلبرت. (۱۳۸۹). نظریه یادگیری اجتماعی. ترجمه حسین کریمی. تهران: انتشارات رشد.
۳. دیویی، جان. (۱۳۷۸). تجربه و آموزش. ترجمه محمدجعفر پوینده. تهران: نشر نی.
۴. پیاز، ژان. (۱۳۶۸). روان‌شناسی کودک. ترجمه محمود منصور. تهران: نشر رشد.
۵. سراجی، فاطمه. (۱۳۹۴). بازی و یادگیری در آموزش ابتدایی. تهران: انتشارات سمت.
۶. شعبانی، حسن. (۱۳۹۰). روش‌ها و فنون تدریس. تهران: نشر سمت.
۷. محسنی، محمدرضا. (۱۳۸۸). بازی‌های بومی و نقش آن‌ها در اجتماعی‌شدن کودکان. تهران: انتشارات مدرسه.

• منابع لاتین

۱. Ausubel, D. P. (۱۹۶۸). *Educational psychology: A cognitive view*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
۲. Bandura, A. (۱۹۷۷). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
۳. Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (۱۹۹۱). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. Washington, DC: ASHE-ERIC.

۴. Dewey, J. (۱۹۳۸). *Experience and education*. New York: Macmillan.
۵. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (۲۰۰۹). *An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning*. *Educational Researcher*, ۳۸(۵), ۳۶۵-۳۷۹.
۶. Piaget, J. (۱۹۶۲). *Play, dreams and imitation in childhood*. New York: Norton.
۷. Vygotsky, L. S. (۱۹۷۸). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

اگانت ایتا و ایمیل رسمی همایش جهت ارسال مقاله

Ghanonyar@YAHOO.COM

۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲

۱۴۰۳/۱۲/۰۸

دانشگاه رازی - سالن همایش دانشکده علوم اجتماعی

معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری

نخستین جشنواره ملی همایش‌های علمی

معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری

نخستین جشنواره ملی همایش‌های علمی